

ВІДГУК
офіційного опонента — доктора педагогічних наук,
професора кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені
П. І. Чайковського
Юника Дмитра Григоровича
на дисертаційну роботу Се Сяолу
«Методика формування інтерпретаційних умінь студентів
факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Вивчення тексту дисертації Се Сяолу та опублікованих ним наукових праць дає підстави для представлення розгорнутої характеристики основних результатів дослідження та визначення відповідності дисертаційної роботи «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами та темами.

Оновлення законодавчої бази в освітній галузі упродовж 2017-2023 рр. спричинило подальші зміни і у системі мистецької освіти. Ці процеси стали причиною розробки нових типових навчальних програм, робочих навчальних планів у закладах освіти для удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців до практичної роботи з учнями. З цієї позиції актуальність проблеми формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання зумовлена сучасною парадигмою мистецької освіти. Сучасність виконаного дослідження підкреслюється тим, що у його змісті враховано міждисциплінарні зв'язки, специфіку виконання вокально-хорових творів, а також досягнення психолого-педагогічної науки.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що дисертація є складовою плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та

методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 5 від 26 грудня 2018 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 11 від 27 травня 2021 року).

Мета дослідження досягнута, а завдання вирішені у повному обсязі, що дає підстави для представлення роботи до публічного захисту.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків та рекомендацій підтверджується використанням загальнонаукових, теоретичних та практичних методів дослідження. Тему дослідження розглянуто всебічно та досконало. Логічна структура роботи визначається її метою, сформульованими науково-практичними завданнями. Основні наукові результати дослідження отримані дисертантом особисто і характеризуються науковою новизною, адже вперше:

- уточнено сутність поняття «інтерпретаційні уміння студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання»;

- систематизовано методологічні підходи до фахового навчання студентів факультетів мистецтв університетів, а саме: особистісно-усвідомлений, культурологічний та творчо-ціннісний;

- розроблена компонентна структура, критерії та показники інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання;

- визначені основні принципові положення та педагогічні умови формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у

процесі вокально-хорового навчання;

- представлена методична модель інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання;

- розроблена та впроваджена поетапна методика формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання.

Окрім цього, у дисертації *подальшого розвитку* набули засоби комплексної діагностики та рівні сформованості інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання.

Слід відмітити, що отримані автором наукові результати мають достатній ступінь обґрунтованості, що підтверджується аналізом праць вітчизняних та зарубіжних учених щодо проблеми формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання, апробацією результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Висновки та рекомендації є логічним завершенням проведеного дослідження.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть слугувати основою для оновлення змісту навчальних курсів з методики мистецької освіти, розробки методичних рекомендацій з формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання. Виділені специфічні особливості підготовки студентів факультетів мистецтв до формування означеного феномену з урахуванням національних, ментальних і культурних особливостей дозволяють інтегрувати результати дослідження у світове освітнє мистецьке середовище.

Окремі результати дисертаційної роботи впроваджено в навчально-

виховний процес студентів факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 157 від 25.10. 2023 р.), Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 1810 від 30.06. 2023 р.), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68-20-1028 від 07.12. 2021 р.). Упровадження основних результатів дослідження підтверджує їх прикладну значущість для формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Дисертаційна робота Се Сяолу охоплює дослідження широкого кола питань, які знайшли відображення у відповідній структурі та змісті. Дисертація має традиційну структуру та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладено на 195 сторінках.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів (с. 16-21).

У першому розділі — *«Теоретико-методологічні основи інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання»* — здійснено теоретичне обґрунтування означеної проблеми, розкрито зміст та структуру інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв університетів у процесі вокально-хорового навчання.

У результаті проведення історичного аналізу дослідження обраної проблеми з'ясовано, що організація вокально-хорової роботи на

факультеті мистецтв є багатогранною системою, яка поєднує відносно самостійні, але взаємопов'язані елементи – теоретичний, методичний і практичний, кожен з яких виконує свої специфічні функції. Теоретична підготовка, поєднуючи в собі психолого-педагогічну і фахову, спрямована на озброєння студентів знаннями основ педагогіки та психології, дає глибокі і всебічні знання спеціального характеру (музично-історичні, музично-теоретичні, художньо-естетичні). Визначаючи інтерпретацію як художньо-звукову реалізацію музичного тексту в процесі виконання музичного твору, відзначено, що специфіка інтерпретаційного виконання залежить від задуму автора та його індивідуальних особливостей, принципів школи або напряму, до яких належить виконавець.

Розглянуто уміння як здатність належно виконувати певні дії, що засновані на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок. Описано специфіку утворення уміння у процесі складної аналітико-синтетичної діяльності мозку, в ході якої створюються й закріплюються асоціації між завданням, необхідними для його виконання, знаннями та застосування теоретичних знань на практиці. Інтерпретаційні уміння майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання Се Сяолу трактує як складний процес аналітико-синтетичної діяльності кори головного мозку, що закріплює комплекс інтелектуальних, емоційних, регулятивних і вольових якостей особистості, що обумовлюють створення художньо-звукової реалізації вокально-хорового твору, на основі застосування інтерпретаційних знань у практичній діяльності. Автором доведено, що формування умінь проходить декілька етапів (ознайомлення, усвідомлення, самостійне оволодіння ними). Визначено структуру інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання, яка охоплює: мотиваційно-ціннісний, комунікативно-оцінний, рефлексивно-емоційний та діяльнісно-вольовий компоненти.

У другому розділі — «*Методичні засади інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв університетів у процесі вокально-хорового навчання*» розглянуто принципи та критеріальні особливості формування означеного феномену та педагогічні умови його формування у процесі вокально-хорового навчання.

На особливу увагу заслуговують визначені Се Сяолу критерії і показники означеного феномена. Критерієм мотиваційно-ціннісного компонента постає міра зацікавленості й зануреності у вокально-хорову діяльність, що проявляється через комплекс схильностей до певного сприйняття умов дійсності, готовність до інтерпретаційної вокально-хорової діяльності, внутрішніх регуляторів і ціннісних установок студента. Відповідно показниками мотиваційно-ціннісного компонента є: вияв інтересу студентів до вокально-хорової роботи; потребу у самоактуалізації засобами вокально-хорової інтерпретаційної діяльності; здатність до накопичення вокально-хорових ідеалів і удосконалення художньо-естетичних переконань. Критерієм комунікативно-оцінного компонента автор вбачає міру обізнаності та систематизованості фахових знань студентів факультетів мистецтва для вільного орієнтування і оцінювання своєї інтерпретаторської діяльності на професійній ниві. Показниками комунікативно-оцінного компонента є: здатність розуміти музичний текст на основі розшифрування символів, категорій, контексту; здатність розгортати і згортати мистецькі концепти, актуалізуючи різні концептуальні структури; здатність до адекватного оцінювання якості власної інтерпретаційної діяльності. Критерієм рефлексивно-емоційного компонента Се Сяолу розглядає ступінь спроможності студентів до розуміння власної вокально-хорової практики з метою усвідомлення проблем, зон труднощів та емоційну виразність у процесі навчання. Показниками він виділяє: здатність до художньої рефлексії; готовність до здійснення мистецької комунікації; здатність до експресивної виразності.

Критерієм діяльнісно-вольового компонента готовність студентів факультетів мистецтв до інтерпретаційної вокально-хорової діяльності є міра прояву вольових якостей. Показниками даного компонента, на думку Се Сяолу, є здатність до прогнозування і побудови стратегії вокально-хорової роботи; прояв здатності до резистентності та диригентської волі; здатність до самостійної інтерпретаційної діяльності в процесі вокально-хорового навчання.

Слід також відмітити представлену методичну модель формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання, яка передбачає освітню траєкторію фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищому навчальному закладі, спрямовану на підвищення індивідуального рівня розвитку студентів, їх практичне оволодіння інтерпретаційними вміннями та набуття знань щодо здійснення музично-педагогічної діяльності на високому професійному рівні.

У третьому розділі — *«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва»* — на основі діагностики сформованості означеного феномену виявлено загальний стан досліджуваної проблеми та визначено рівні, яким надано кількісні й якісні характеристики. Заслугує схвальної оцінки авторська методика формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання. Її впровадження охопило проходження етапів, на кожному з яких була поставлена мета, визначався зміст, закладалися механізми формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Обробка отриманих результатів по завершенні формувального експерименту уможливила виявлення позитивної динаміки сформованості рівнів сформованості інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі

вокально-хорового навчання в експериментальній групі. Саме це підтверджує доцільність впровадження розробленої авторської методики в навчальний процес студентів вокально-хорової спрямованості.

У цілому дисертацію можна вважати завершеною науковою працею, результати якої характеризуються науковою новизною та розв'язують конкретне наукове завдання — формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання. Робота за своєю структурою та змістом відповідає встановленим вимогам щодо дисертаційних праць третього освітньо-наукового рівня.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях.

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи Се Сяолу достатньо повно відображено в 5 одноосібних публікаціях, 2 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у міжнародному науковому виданні, 2 роботи у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

6. Дискусійні положення/зауваження до дисертації.

У дисертаційній роботі Се Сяолу є певні недоліки, що викликають зауваження дискусійного характеру.

1. У дисертаційному дослідженні досить повно викладено теоретико-методологічне підґрунтя обраної проблеми. Проте, у дисертації варто було б висвітлити напрями творчого втілення прогресивного зарубіжного досвіду формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання.

2. Перший розділ дисертації містить досить змістовне розкриття наукових підходів, які становлять методологічну основу дослідження, а саме: особистісно-усвідомленого, культурологічного та творчо-ціннісного. На нашу думку, доцільно було б більш повно розкрити специфіку творчо-ціннісного підходу до формування інтерпретаційних умінь майбутніх

учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання.

3. У роботі обґрунтовано педагогічні умови, зокрема перша умова – стимулювання мотивації до формування інтерпретаційних умінь у вокально-хоровому навчанні засобами інформаційних технологій — дозволяє спрямовувати рушійні сили студентів факультетів мистецтв у потрібному напрямі і сприяє їх стабільному особистісному творчому зростанню. Доцільно було б більш детально висвітлити серію завдань, спрямованих на актуалізацію цієї педагогічної умови.

4. У процесі проведення дослідно-експериментальної роботи автором впроваджена низка пошуково-евристичних методів. Бажано було б визначити, які з них були найбільш ефективними під час формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання.

5. Характерною особливістю виконаного дослідження є деталізація значного обсягу теоретико-методологічного матеріалу з окресленої автором проблеми. З метою кращого розуміння науково-творчого задуму автора щодо обґрунтування важливих категоріальних понять та уникнення поодиноких дублювань, доцільно було б спрямувати їх розкриття у відповідності до розділів, обумовлених змістом і структурою роботи.

У цілому, викладені зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи, до того ж, окремі з них можуть бути враховані у подальшій роботі автора.

7. Загальні висновки.

Отже, дисертаційна робота *«Методика формування інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі вокально-хорового навчання»* є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano)

в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її автор — **Се Сяолу** — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

23.11.2023 р.

Офіційний опонент:

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
музичного виконавства Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського**

Д. Г. Юник

**Проректор з навчальної роботи
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського**

В. О. Бондарчук

